

Þursöl - hrásöl.

Fyrir 40-50 árum síðan voru þursöl almenn notað, í Arnass-Rangár-
valla- og Staðafells-sýslum, bæði til manneldis og skepnufóðurs. Sem
verpliman var voru þau mjög eftir sótt og jafngilti ein vatt sölu
fjórðungi smjörva óða jafn miklu tölgar, sem þá var mælt og metið
í landsvísun, þannig, að hvert ein sig, sölu vattin (80 pund) smjör
fjórðungurinn og tölgarfjórðungurinn voru 40 fístar óða 1/4 hluti ein hundandi
í landsvísun. Alþingi var og að menn af Austur sveitum (Staðafells-
sýslum) sældu staggelta húðar hesta (afstakka hesta) fyrir eina vatt
sölu, en þó oftast not aðeins innan úr stöðum: kaupandi var þá
að verða háma, þ. e. taka háma, léta og herða. Hamingar og höfuðlög
fylgdu þó jafnan með í kaupunum.

Af þessu mátti víðast að kaupin hafi verið jafn hátt
fyrir seljanda sem kaupanda: Seljandi fékk aðeins sölu vattin, en
kaupandi oft og einn allt að 400 pundum kjöts, 60-70 pundum
mórs, slengi allt, hramm og höfuð, á samt fótum, hamingum og
höfuðlög, en eitt er vísb, að hvor ein sig undir sínum klubb og
aldrei vissi og til að til sundurþekkingu heima meðal þeirra íst og
stökum við stöppum ^{en} og mér er not að halda, að stöppað kaupandi
söluanna hafi þótt gjöra fullt svo góð kaup sem seljandinn er,
þingur allt kjótið og fætur hesti, ásamt mör og mörgum fleiru fyrir eina
vatt af sölu.

Hrásöluanna var aflað í þann hátt, að fandi var í fjöru, venju-
lega eftir mitt sumari, ymist í bátum óða með hesta. ~~Þetta var~~
~~við staðafells-sýslum, sem að sjólagi, atki þessal annara nýja~~
þess ^{jarða} er að sjólagi, var sölu teltja á lítlu svæði í fjörunni, stöppum
og löngum, og voru lankamerki þar engu síður í kvæðin en í landi, svo, að
þang- og sölu teltja var miðrið við stöð jarðarinnar. Höfuð þá ginsar
stöð jarðin, þ. e. heima þóð höfnumar elti einungis miklu betra sölu-
teltju svæði en hjáleigurnar, heldur og mörgum sínum stöð þóð höfnum
fóð venjulega svo miklu svæði, að heima bændurnir gátu miðað öðrum
af því sem þeir elti fúrðu sjálfir að nota. Þinn jarðin er í grund lagi
og ein elti áttu land að sjó stöppu þóð við heima bændurnar ein þó er mæri
sölu teltju svæði: atki en þeir notidur, að þeir létu svo og svo margar dög-
slakur af slagnalandi fyrir svo og svo mörg fjöru þóð, en fjöru þar hvert
var miðað við þáð að einu máður mátti fara í fjöru einu einu í kvæðin

Sölfát. Fyrir svo sem fíntu árum síðan tókadist sölfát mjög almennt við sjáfarvæðna, sérstaklega í Sudurlandsundirlöndum og í Austur sveitum, alla lúð austur í Græfi. Voru það þursól, sem notuð voru engu síðar til marmeldis e. skapsnu föðurs. Hásol voru aftur í móti einungis til ábítar fyrir hross og sandfé, en þau gengu úti í fjór- ummi í vestrinu eða hausti og voru þau svo smá og spröttin. Nú munu það sjaldgæft nið og menn leggja sér til minna þursól eða bítu, fénaði í hásol, þá og tjarna. Þakapara og þöngla brústa, sem liggja í hörmum í feldar málum, eða hross og kindur samt ein niðan til neðs og milli þess að þau grafa rotur og muru upp í melbötkum og niðan hörmum, en þau fá sandsótt eða stíflur í ristil og gannir og deyja af því kval- fullum dauða.

Svo voru þursól dýrmet og eftirsótt vara að fyrir einu vott þeirra (80 pund) þingst í fjóru hundruð pund hrossa teyðs, sex- tús til sjötús pund af mör og slenzi allt eða m. o. o, sumar- stáðinn hestur innan í stömmi og þar með krannamatur allur; auk sölfavottarinnar vand kaupandiinn aðeins að verba hána, taka hána, henda og lita. Að öðru leyfi var sölfavottin þöllu þjóta virdi í landsvísu og jafngilti því hvort sem var smjör fjórðungi eða talgar fjórðungi, sem allt var lagt að jöfnu.

Þandur af Austur sveitum höfðu hver ein sinn í kvæðum við- stífta manni í Batakanum (þ. e. Stokks og býrart ákna) og létu eðki voru einu fátu eðnum, jafnvel hvað sem í badi var, en við stífta mannum, en það voru af stífta hross, smjör, fölg, stímm og ullar vara, t. d. þjónas og bútháru vara, t. d. fátellur, býl- hettur, sjóvatlingar, sem þóldu margfalt í við ullarvettlinga eða þar til þeir gat stíttu eða fátuð í sundur undan áa- hlumum, eða þori eða sótu. Hins vegar var vara sín en þeir þingst í móti: Korn (rjúgur), Kaffi, sylkur og röt, hand- listur, hákarl og lýsi og var vörum þessum stíft í ífiska- tali eða votta, en voru einu stórra kaup að ræða, t. d. lífandi fénað, lífs eða hross eða jafnvel jaðar hlutu, var nið að við hundruð í landsvísu, en þess einu stílding voru að ræða í þeningum frá hrossum aðila fyrir sig, en þom til þess, þá var vottlagstíttu vitanlega, með motalvandi alla motalvanda, teknu til hjálpar að jafna kaupin, svo hönd eðli handi og hvor voru hvíttur við hinni að stílmoti.

Þá var mannað einu einu lánsverfnum bouda að ræða, jafnvel eðki við verplannir og þá var það talid fullgilt laford sam- hinni aðilinn mátti reida sig í sem staf í eðki, eða vottadan við- stífta gjöring af hinni sagdi eitthvort í þessa lúð: „Eg heyr þuad þú segir“ eða: „Eg lofa engu, en þú getur fúndid mig að máli, þogur að því kemur að þú þarft í þessu að halda.“ Þom þá mi samt fyrir - en það var afar sjaldan - að máðurinn þótti eðki einu eðli hálfuamingsloford, eða stílmoti eðr við að